

Andere goden dienen

In 'De Tien Woorden', ook wel vertaald met 'De Tien Geboden', zoals die in Exodus 20 en Deuteronomium 5 opgetekend zijn, komt het verbod voor om geen andere goden te dienen.

Tenminste zo wordt het in Exodus 20:5 en Deuteronomium 5:9 altijd vertaald.

Toch is de tekst niet zo duidelijk als de vertalingen weergeven. Het woord 'dienen' is 'abad', terwijl hier een vorm van 'ho-obad' staat. Het begrip 'dienen' zit er wel in, maar het is een passieve vorm van 'laten dienen': gediend laten worden.

Deze passieve vorm komt slechts op 4 plaatsen in Tenach voor (Exodus 20:5, 23:24, Deuteronomium 5:9 en 13:2) en steeds heeft het betrekking op het dienen van afgoden. De commentaren geven hierbij aan dat 'ho-obad' betekent: 'verleid worden tot dienen'. Hierbij wordt voorbijgegaan aan de passieve betekenis 'gediend worden': verleid worden tot gediend worden.

Zou deze lastig te vertalen vorm soms een dubbelzinnigheid inhouden? Zou het niet alleen gaan over het verleid worden tot het dienen van afgoden, maar ook over het zich laten dienen door de afgoden. Dat de afgoden een functie krijgen waarin de mens door hen gediend wordt? Dat de mens profijt trekt van de afgoden?

De grammatica van Gesenius/Kautsch/Cowley zegt dat de vorm 'ho-obad' soms gewoon een passieve betekenis heeft. Dus 'gediend worden'.

Dan kan de vertaling van Exodus 20:5 en Deuteronomium 5:9 zijn: Je zult je niet neerbuigen voor hen (de afgoden), zij moeten geen macht over je krijgen. Tegelijk zul jij niet heersen.

Zo'n manier van lezen komt mijns inziens overeen met onze ervaring. Macht of geld moet ons niet beheersen, maar tegelijk moeten Zo ziet men dat vertalen altijd een uitdaging blijft. Nauwgezet lezen en blijven zoeken blijft nodig.

Lukas de Grootte , Juni 2025